

ДУХОВНИЙ ВИМІР ЛЮДСЬКОГО БУТТЯ

Актуальність проблеми. Розглядаючи проблему буття, філософія виходить з того, що світ існує. У категорії «буття» здійснюється інтеграція основних ідей про світ як ціле: світ є, існує як безмежна цілісність, природне і духовне, індивіди і суспільство.

Мета. Метою дослідження висвітлити проблему буття, показати значення, свідомість, проблематика походження.

Об'єкт та предмет дослідження. Об'єктом дослідження є формування поняття «буття», розкриття структури, взаємозв'язок суспільства і буття людини.

Виклад основного матеріалу. Буття – походить від дієслова «бути», яке в особовій формі звучить як «є». Буття означає все, що існує, усе, що є. Це – одне з найважливіших, світоглядів до яких дійшло людство в процесі свого розвитку. Духовне буття – духовне життя людини в її соціальності: світ думок, наукових теорій, пізнання, світ духовних цінностей, світ філософії, світ емоцій, переживань, світ відносин, таких що існують реально як загальнолюдська культура, як менталітет тієї чи іншої нації, суспільства. Духовний світ людини – це не лише її розум, мислення, але й почуття, емоційні стани, віра, воля, світогляд, самосвідомість, що спирається на сукупність ціннісних орієнтирів і духовних смислів. Свідомість не дорівнює мисленню та знанням, вона є одночасно і переживанням, усвідомленням, оцінкою дійсності. Будь-який прояв духовності відбиває в собі (з різною мірою вираження) обидві форми ідеального відношення до світу і пізнавальну, і ціннісну (духовно-практичну). Філософи XVII-XVIII ст. розглядали буття як реальність, що протистоїть людині, як суще, котре людина освоює в діяльності. Для європейської філософії цього часу буття найчастіше обмежується природою, світом природних тіл, а духовний світ статусом буття не володіє. На думку відомого українського філософа Сергія Борисовича Кримського, духовність – це принцип самобудування людини, це «вихід до вищих ціннісних орієнтацій конституювання особистості та її менталітету». Духовність формується з дитинства, з моменту першого дотику материнських рук до немовля, з перших слів, звернених до немовляти, з першою материнською посмішкою. Як вважав Іван Ільїн, «виховання дітей є саме пробудженням їх неусвідомленої чуттєвості до національного духовного досвіду, укріплення в ньому їх серця, їх волі, їх уявлення та їх творчих задумів». Одним з основних інтегруючих елементів суспільства виступає духовність, а саме основна її складова – загальнолюдські цінності. На думку Запесоцького Андрія, найважливішою для духовності, що розвивається, є «ціннісно-нормативна сфера свідомості особистості». Система цінностей входить в ядро особистості і виступає як світоглядна основа всіх сфер та аспектів її життєдіяльності. Основна функція системи освіти якраз і полягає у здатності формування даних компонентів, що й знаходить віддзеркалення в самому понятті освіти.

Свідомість є формою об'єктивного відображення, формою пізнання дійсності як незалежної від людських прагнень та інтересів. Сучасні концепції походження свідомості:

- 1) Релігійна: свідомість є проявом «іскри Божої», вкладеної в людину Богом при творенні світу;
- 2) Дуалістична: в основі всіх світових процесів лежать два начала: матеріальне і духовне. Свідомість є виявленням духовного начала буття;
- 3) Еволюційна: свідомість є результатом поступового розвитку живих організмів або форм відображення дійсності;
- 4) Трудова: людина і свідомість формуються по мірі розвитку праці;
- 5) Теорія єдиного інформаційного поля: свідомість є одним із проявів дії єдиного світового інформаційного поля;
- 6) Субстанційна: свідомість – це конкретне, на рівні людини виявлення вихідної засади світу – духу, або ідеї, або світового розуму

(інтелекту). **Результатом і метою** свідомості як пізнавальної діяльності є отримання знань, об'єктивної істини. З іншого боку, свідомість містить в собі прояв суб'єктивного відношення людини до дійсності як до світу свого життя, його оцінку, усвідомлення свого знання і себе. Результатом і метою духовно-практичного, ціннісного відношення до світу є осягнення сенсу існуючого, міри відповідності світу та його проявів людським інтересам та потребам, сенсу власного життя. Людську свідомість не можна ототожнювати тільки зі знанням, з пізнанням, мисленням. За своєю сутністю свідомість є здатністю людини не лише пізнавати світ, але й усвідомлювати його, наповнювати його сенсом і суб'єктивним значенням, співставляти свої знання з цілями власного існування, оцінювати світ не лише в його об'єктивних характеристиках, але і як світ свого життя. Свідомість є усвідомленням своїх вчинків, їх наслідків, вона нерозривно пов'язана з совістю, з відповідальністю людини за свої стосунки зі світом природи і світом людей.

Духовне життя суспільства – це надзвичайно широке поняття, що включає в себе багатогранні процеси, явища, пов'язані з духовною сферою життєдіяльності людей: сукупність ідей, поглядів, почуттів, уявлень людей, процес їх виробництва, розповсюдження, перетворення суспільних, індивідуальних ідей у внутрішній світ людини. Духовне життя суспільства охоплює світ ідеального (сукупність ідей, поглядів, гіпотез, теорій) разом з його носіями – соціальними суб'єктами – індивідами, народами, етносами. В цьому зв'язку доречно говорити про особисте духовне життя окремої людини, її індивідуальний духовний світ, духовне життя того чи іншого соціального суб'єкта – народу, етносу, чи про духовне життя суспільства в цілому. Основу духовного життя становить духовний світ людини – її духовні цінності, світоглядні орієнтації. Разом з тим, духовний світ окремої людини, індивідуальності неможливий поза духовним життям суспільства. Тому духовне життя – це завжди діалектична єдність індивідуального і суспільного, яке функціонує як індивідуально-суспільне. Багатогранність духовного життя суспільства включає в себе такі складові: духовне виробництво, суспільна свідомість і духовна культура. Духовне виробництво здійснюється в нерозривному взаємозв'язку з іншими видами суспільного виробництва. Як надзвичайно важлива складова суспільного виробництва духовне виробництво – це формування духовних потреб людей, насамперед виробництво суспільної свідомості.

Список використаних джерел

1. Григорій Сковорода: дослідження, розвідки, матеріали. – Київ, 1992.
2. Мир философии: Книга для чтения. Разд.4.-§ 1;Разд.7. – §2,3.
3. Проблема сознания в современной западной философии. – М., 1989.
4. Українська душа: Збірник статей. – Київ, 1991.
5. Юнг К. Архетипи колективного несвідомого. Психологічні типи. Вибрані праці з аналітичної психології // Читанка з історії філософії: У 6-ти кн. – Київ, 1993. – Кн.6. Зарубіжна філософія ХХ ст.
6. Юркевич П.Д. Сердце и его значение в духовной жизни человека по учению слова Божія // Юркевич П.Д. Философские произведения. – М., 1990.